

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti o maloletú **S. C.**, narodenú X., bývajúcu u J. Š. a B. Š. v H., zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Poprade, odbor sociálnych vecí a rodiny, so sídlom v Poprade, Nábrežie Jána Pavla II č. 439/16, dieťa matky Z. Š., bývajúcej v H., t. č. C., a otca T. C., bývajúceho v P., zastúpeného JUDr. O. L., advokátkou so sídlom v P., **o zverenie do náhradnej osobnej starostlivosti**, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 14 P 80/2008, o dovolaní navrhovateľov - starých rodičov J. Š. a B. Š., oboch bývajúcich v H. a zastúpených JUDr. I. R., advokátkou so sídlom v K., proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. februára 2010, sp. zn. 15 CoP 2/2010, 15 CoP 3/2010, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Poprad rozsudkom z 11. decembra 2009, č.k. 14 P 80/2008-183 zamietol návrh, ktorým sa navrhovatelia – starí rodičia maloletej S. C., narodenej X., J. Š. a B. Š. domáhali, aby súd zveril maloletú S. do ich osobnej starostlivosti. Matku maloletej, otca maloletej a oboch starých rodičov maloletej zaviazal zaplatiť na účet okresného súdu každého po 19,21 € trov štátu. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Po vykonaní rozsiahleho dokazovania, vrátane znaleckého dokazovania, s poukazom na § 45 ods. 1, 2 Zákona o rodine dospel k záveru, že návrh starých rodičov nie je dôvodný, nakoľko bolo preukázané, že matka má riadne zabezpečené podmienky pre výchovu dieťaťa a spĺňa všetky osobnostné predpoklady pre to, že starostlivosť o dieťa bude riadne zabezpečená. I keď

je nepochybné, že starí rodičia riadne zabezpečujú starostlivosť o maloletú, mal za to, že ich vcítenie sa do role rodičov v končnom dôsledku poškodzuje vývin maloletej. Výrok o trovách konania odôvodnil § 148 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie navrhovateľov – starých rodičov maloletej S. rozsudkom z 24. februára 2010, sp. zn. 15 CoP 2/2010, 15 CoP 3/2010 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a uznesenie z 11. decembra 2009 č.k. 14 P 80/2008-216, ktorým bolo zrušené uznesenie z 24. júna 2008 č.k. 14 P 80/2008-45 o nariadení predbežného opatrenia, zrušil a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa so skutkovými zisteniami súdu prvého stupňa vo veci samej ako i jeho právnym posúdením veci. Zdôraznil, že i keď treba oceniť, že starí rodičia počas dlhšieho časového obdobia zastúpili matku v starostlivosti a maloletú aj bez súdneho rozhodnutia, táto dočasná starostlivosť však nemôže spôsobiť zánik práva matky, ktorej zákon, ako aj postavenie v primárnej rodine právo starostlivosti zaručuje. Za stavu, kedy matka maloletej má osobnostné predpoklady pre starostlivosť o dieťa a nebola preukázaná žiadna psychická porucha matky ani zistené iné okolnosti, pre ktoré by maloletá nemohla ostať v starostlivosti matky, nie je dôvod dieťa zverovať do náhradnej osobnej starostlivosti; za takýto dôvod nepovažoval ani bývanie maloletej u starých rodičov od jej narodenia. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p., v spojení s § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie starí rodičia maloletej, v ktorom žiadali napadnutý výrok zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Namietali, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Uviedli, že bolo porušené ich právo na spravodlivý súdny proces vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Podľa dovolateľov došlo k odňatiu ich možnosti konať pred súdom tým, že odvolací súd nerešpektoval ich právo na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Odvolaciemu súdu vytýkali, že nereagoval na nové dôkazy nimi predložené v odvolacom konaní, ktoré podľa ich názoru boli spôsobilé spochybníť závery súdu prvého stupňa. Keďže odvolací súd na tieto dôkazy dostatočným a presvedčivým spôsobom nereagoval, došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Kolízný opatrovník maloletej vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny.

Rodičia maloletej sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátkou (§ 241 ods. 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr to, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), ďalej vtedy, ak je dovolaním napadnutý potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Osobitne však treba zdôrazniť, že v zmysle § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku vydanému vo veci náhradnej osobnej starostlivosti (právna úprava náhradnej osobnej starostlivosti je obsiahnutá v ustanovení § 45 a 46 Zákona o rodine). To znamená, že tu išlo o vec upravenú Zákonom o rodine, v prípade ktorej nešlo o žiadnu z výnimiek uvedených v § 238 ods. 4 O.s.p. Dovolaním starých rodičov maloletej napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v dôsledku toho

vykazuje znaky rozsudku, v prípade ktorého je procesná prípustnosť dovolania vylúčená priamo zo zákona – ustanovením § 238 ods. 4 O.s.p.

Vzhľadom na obsah dovolania a tiež zákonnú povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. (§ 242 ods. 1 O.s.p.), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p. ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 Os.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný, preto ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie neprípustné. Rovnako ale treba uviesť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka o existencii niektorej z uvedených procesných väd, ale zistenie, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolatelia nenamietali a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodieť.

Dovolatelia tvrdia, že v konaní im bola postupom súdu odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Pod odňatím možnosťou pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Dovolatelia v súvislosti s tvrdením procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. namietajú porušenie ich práva na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vzhľadom na námietky dovolateľov bolo v tomto dovolacom konaní potrebné zaujať právne závery o tom, či (prípadné) nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. alebo či má za následok procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (viď II. ÚS 261/06). To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje vždy intenzitu vady konania v zmysle § 237 O.s.p.

Ústava Slovenskej republiky neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje Občiansky súdny poriadok aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktorú sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací

dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam. „Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci“ považuje – na rozdiel od procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. – (len) za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom ale vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov vyplývajúcich z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07). Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z ďalších rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 9/2009, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009, a 5 Cdo 290/2009).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu preto sama skutočnosť, že v konaní prípadne došlo k procesnej vade tejto povahy (nepreskúmateľnosť rozhodnutia), nemôže v danom prípade založiť prípustnosť dovolania dovolateľov, lebo nejde o vadu v zmysle § 237 O.s.p.

Navyše odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol stručne rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k názoru, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O.s.p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov.

Dovolatelia odvolaciemu súdu vytýkajú, že nevykonali nimi navrhnuté a predložené dôkazy (znalecký posudok MUDr. T. R. zo 7. decembra 2009 č. 20/2009 a lekárska správa zo 4. decembra 2009 vyhotovená MUDr. T. R.). Dovolací súd k tejto námietke uvádza, že k procesným právam účastníka nepatrí, aby bol súdom vykonaný každý ním navrhnutý dôkaz. Ak súd prípadne aj rozhodne, že navrhnuté dôkazy nevykoná (napr. preto, že sú pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), nemôže to byť považované za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. Rozhodovanie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané, patrí vždy výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvyššie k jeho nesprávnym skutkovým záverom (pozn.: dovolací súd neskúmal, či v danej veci išlo o tento prípad), pôjde o rozhodnutie vecne nesprávne; sama táto okolnosť ale nevedie k záveru o procesnej vade konania v zmysle § 237 O.s.p. zakladajúcej prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia.

Keďže prípustnosť dovolania dovolateľov nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky ich dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní neboli dovolatelia úspešní. Dovolací súd nepriznal ostatným účastníkom dovolacieho konania náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodali návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. januára 2011

JUDr. Daniela Sučanská, v.r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková